

УДК [349.2:34.096] (477)

Награ Діана Олегівна –

студентка V курсу

Господарсько-правового факультету

НЮУ ім. Ярослава Мудрого

Diana O. Nahra –

5th year student of

Economic Law Faculty,

Yaroslav Mudryi National Law University

(77 Pushkinska St., Kharkiv, 61000, Ukraine)

Визнання рішень загальних зборів товариств недійсними: проблемні питання

Робота присвячена дослідженню проблемних питань визнання рішень загальних зборів господарського товариства недійсними як спеціального способу захисту корпоративних прав учасників відповідного товариства. До того ж, рішення загальних зборів, у свою чергу, є також способом впливу учасників на безпосередню діяльність товариства, шляхом реалізації свого права на управління, передбаченого корпоративним законодавством.

Ключові слова: рішення загальних зборів господарського товариства, визнання рішень загальних зборів недійсними, повідомлення про проведення загальних зборів, оскарження, судовий порядок, строки оскарження, поважність причини пропуску строків оскарження.

Работа посвящена исследованию проблемных вопросов признания решений общего собрания хозяйственного общества недействительными как специального способа защиты корпоративных прав участников соответствующего общества. К тому же, решение общего собрания, в свою очередь, является также способом воздействия участников на непосредственную деятельность общества путем реализации своего права на управление, предусмотренного корпоративным законодательством.

Ключевые слова: решение общего собрания хозяйственного общества, признании решений общего собрания недействительными, сообщении о проведении общего собрания, обжалования, судебный порядок, сроки обжалования, уважительность причины пропуска сроков обжалования.

D.O. Nahra Recognition of Decisions of General Meeting of Companies Invalid: Problem Issues

The work is devoted to the research of problematic issues of recognition of decisions of the general meeting of a company as invalid as a special way of protecting the corporate rights of participants of the respective company. In addition, the decision of the general meeting, in turn, is also a way of influencing the participants in the direct activities of the company, by exercising their right to management provided for in corporate law.

The issues regarding the terms of appeal against the decisions of the company meeting are analyzed, namely: 1) the companies with limited liability and additional liability have not been set exact terms, so we should be guided by the provisions of the Civil Code of Ukraine; 2) no law contains information about the possibility of renewal of the statute of limitations, so again it is necessary to refer to the provisions of the CCU; 3) is not fixed at the legislative level and the validity of the reason for missing the general meeting.

Holding a general meeting is an important process in any business community, as it is now the only way for participants to influence the affairs of the company. As is well known, any phenomenon has ways of managing the negative consequences, including the protection of corporate rights of members of companies.

Therefore, one of the important ways of protecting such rights is to declare the decisions of the general meeting invalid, which in turn is one of the special ways of protecting the rights and interests of the founders or participants (shareholders) of companies.

To appeal against the decisions of such a collegial body of a company as a general meeting (hereinafter referred to as a meeting), vested solely with the members of the respective industry who had such status at the

time of the contested decision. That is, a party / shareholder who has not acquired the ownership of a share or shares in the share capital of a company has no right to appeal to the commercial court, since it is logical that its corporate rights could not be violated before their existence.

The following is a comprehensive list of legislative gaps that adversely affect the invalidation of decisions of the General Meeting, namely:

- the uncertainty of the timeframe (boundaries) regarding the appeal of such decisions, as well as the lack of provision for the possibility of renewal of such term (should be addressed to the CCU);

- absence in the legislation of at least indicative list of criterion of validity of omission of limitation periods;

- the list of grounds for declaring the decisions of the general meeting invalid is uncertain.

Keywords: *decision of the general meeting of the company, recognition of the decisions of the general meeting invalid, notification of the general meeting, appeal, court order, terms of appeal, validity of the reason for missing the terms of appeal.*

Постановка проблеми. Аналіз наукової літератури з питань корпоративного управління в акціонерних товариствах свідчить про те, що в наш час існує дуже мала кількість робіт, які комплексно досліджують питання визнання рішень загальних зборів товариств недійсними. Саме тому ця стаття є актуальною, а питання поставлені в цій статті, потребують додаткового вирішення.

Проведення загальних зборів – важливий процес у будь-якому господарському товаристві, адже зараз це єдиний спосіб впливу учасників на справи товариства. Як відомо, будь-яке явище має шляхи врегулювання негативних наслідків, стосується це, в тому числі, і захисту корпоративних прав учасників господарських товариств.

Тому одним із важливих способів захисту таких прав являється визнання рішень загальних зборів недійсними, що в свою чергу є одним із спеціальних способів захисту прав та інтересів засновників або учасників (акціонерів) господарських товариств.

Метою цієї наукової статті є визначення проблемних питань, щодо визнання рішень загальних зборів учасників товариств недійсними, а також здійснення пошуку ймовірних шляхів вирішення даного питання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дане питання з різних точок зору досліджували такі вчені як: В.Г. Жорнокуй, Н.А. Сліпенчук, О.В. Зудіхін, О.В. Щербина, О.Р. Ковалишин, Н.С. Глузь, О.О. Остапенко, С.В. Артеменко, І.В. Спасібо-Фатєєва тощо.

Невирішені раніше проблеми. Під час дослідження даної теми виявлено такі проблеми, що не були вирішені раніше, як: 1) відсутність

часових рамок для оскарження рішень загальних зборів та положення про можливість поновлення такого строку (слід звертатись до ЦКУ); 2) чинне законодавство не надає хоча б орієнтовний перелік критерія поважності пропуску строків позовної давності; 3) перелік підстав для визнання рішень загальних зборів недійсними не систематизовано.

Виклад основного матеріалу.

Оскаржувати рішення такого колегіального органу господарського товариства як загальні збори (далі – збори), наділені виключно учасники відповідного товариства, що мали такий статус на момент прийняття оскаржуваного рішення. Тобто, не має право звернутися до господарського суду учасник/акціонер, що не набув право власності на частку або акції у статному капіталі товариства, оскільки, логічно, що його корпоративні права не могли бути порушеними до їх набуття.

Найбільша кількість таких позовів подається саме міноритарними акціонерами, адже вони володіють невеликими пакетами акцій, а, отже, і такою ж кількістю голосів, що не дозволяє їм впливати на прийняття рішень на загальних зборах. До того ж, ці рішення досить часто суперечать правам, законним інтересам саме міноритарних акціонерів [1, с. 141]. Саме тому останні звертаються до господарського суду з відповідним позовом, де відповідачем є конкретне господарське товариство.

Щодо строків, протягом яких учасник / акціонер має право звернутися до суду з позовом про захист свого порушеного корпоративного права, то Закони України «Про господарські товариства» (далі – ЗУ «Про ГТ») [2] та «Про товариства з обмеженою та додатковою

відповідальністю» (далі – ЗУ «Про ТОВ і ТДВ») [3] не містять конкретних. У такому випадку слід звернутися до Цивільного Кодексу України (далі – ЦКУ) [4], а саме до положень, що регулюють строки позовної давності (загальний – 3 роки). Щодо акціонера, то тут ситуація більш конкретна. Стаття 50 Закону України «Про акціонерні товариства» (далі – ЗУ «Про АТ») [5] передбачає право оскаржити рішення загальних зборів протягом 3 місяців з моменту прийняття такого рішення.

Досить цікаву гіпотезу запропонував Сліпенчук Н.А. щодо строку оскарження. Автор зазначає, що найбільш прийнятним строком для оскарження рішення загальних зборів товариств є один рік з моменту їх проведення. Обґрунтовує це наступним: учасник (акціонер) матиме достатньо часу для звернення до суду з даним позовом, навіть у ситуації, коли він тривалий час не знав про порушення свого права на участь в роботі вищого органу товариства [6, с. 163]. Цілкові і повністю погоджуюся з пропозицією автора. Учасник, в такому випадку, підготується до подання позову на належному рівні. Наприклад, особа була певний час за кордоном або у місцевості, де відсутній зв'язок (за умови, що про це знали інші учасники, які могли б його повідомити), і його колеги вирішили використати це у інших цілях, ніж у цілях товариства. Учаснику необхідний час, перш за все, щоб повернутися, з'ясувати всі належні обставини, отримати правову допомогу від спеціаліста, а в подальшому вже подати позов.

Варто звернути увагу, що жоден із зазначених вище законів не містить відомостей про можливість відновлення строків позовної давності, тому знову виникає необхідність звертатися до положень ЦКУ, - якщо суд визнає причини пропуску строків позовної давності поважними, то порушене право підлягає захисту (ч.5 ст. 267). Оскільки, «поважність причини» є оціночним поняттям, то суд має у кожному конкретному випадку виходити із обставин справи.

Для прикладу пропонуємо проаналізувати справу № 918/618/18, де судом встановлено, що позивач не отримував повідомлення про дату та час проведення загальних зборів.

Суд дійшов висновку, що проведення загальних зборів за відсутності повідомлення всіх учасників товариства з обмеженою

відповідальністю про місце та час їх проведення та інформації про питання, що будуть винесені на розгляд зборів (порядок денний), свідчать про проведення зборів з порушенням ЗУ «Про ТОВ і ТДВ». Тому, судом було задоволено позовні вимоги учасника [7].

Проаналізовані вище нормативно-правові акти не надають чіткого переліку підстав, за якими рішення загальних зборів учасників товариства визнаються недійсними. Тому, вирішуючи дану ситуацію, слід звертатися до практики Верховного Суду України.

Відповідно до пунктів 17, 19, 21 постанови Пленуму Верховного суду України (далі – Постанови) № 13 від 24.10.2008 року суди мають враховувати, що рішення загальних зборів учасників (акціонерів) та інших органів господарського товариства є актами, адже ці рішення спряють настанню таких правових наслідків, що спрямовані на регулювання господарських відносин, і мають обов'язковий характер для суб'єктів цих відносин.

Так, відповідно до п. 17 Постанови підставами для визнання недійсними рішень зборів господарського товариства можуть бути такі:

- порушення вимог або закону, та/або установчих документів під час скликання / проведення загальних зборів;
- унеможливлення взяти участь у загальних зборах учасника;
- порушення прав чи законних інтересів учасника товариства відповідним рішенням загальних зборів [8].

Закон України «Про ГТ» хоч і надає підстави, які є безумовними для визнання рішення загальних зборів недійсними, але їх не систематизовано, бо містяться у різних статтях даного Закону. Зазначений нормативно-правовий акт відносить до цих підстав наступні:

- відсутність кворуму для проведення загальних зборів або прийняття рішення (статті 41, 42, 59, 60);
- прийняття загальними зборами рішень з питань, що не були включеними до порядку денного загальних зборів товариства (ч. 4 ст. 43);
- прийняття загальними зборами рішення про зміну статутного капіталу товариства, у випадку, коли не дотримана процедура надання акціонерам (учасникам) відповідної інформації (статті 40, 45).

В.Г. Жорнокуй надає іншу систематизацію порушень права на участь в управлінні товариством, що стосується переважно порушень порядку скликання загальних зборів, а саме:

– недотримання порядку реєстрації акціонерів для участі в загальних зборах, у т. ч. недопущення акціонерів до реєстрації;

– прийняття рішень з питань, що не були включені в порядок денний;

– проведення загальних зборів учасників (акціонерів) за відсутності кворуму;

– порушення процедури голосування та підрахунку голосів тощо [12, с. 36].

Як бачимо, переліки підстав, що містяться в законах, судовій практиці та доктрині – є тотожними та є взаємодоповнюючими.

Важливим у контексті нашого дослідження є способи повідомлення учасників про проведення загальних зборів. Стаття 32 ЗУ «Про ТОВ і ТДВ» передбачає, що учасники мають бути проінформовані про проведення загальних зборів за 30 днів шляхом надсилання кожному учаснику повідомлення, поштовим відправленням з описом вкладення. Опис вкладення є новелою господарського законодавства та реакцією законодавця на зловживання з боку виконавчого органу, який якраз-таки і здійснює повідомлення. Проявлялось це наступним чином. До того як запровадили опис вкладення, учаснику могло бути надіслано поштою повідомлення із пустим вмістом. Тобто, раніше бравли до уваги лише факт відправлення повідомлення, тому було досить складно обґрунтувати свою позицію у суді. Дана новела введена в дію Законом «Про ТОВ і ТДВ». Безперечно, це є важливим та позитивним кроком у врегулюванні корпоративних відносин, у т.ч. захисті прав учасників відповідного товариства.

Так, у справі № 910/5837/18 позивача не було повідомлено про проведення чергових загальних зборів акціонерів. Позивач стверджує, що у поштовому відділенні ПАТ «Укрпошта», був отриманий лист від ПАТ «ДіВі Банк», який не містив будь-яких повідомлень та інших документів (конверт був порожнім). Тому, внаслідок такої об'єктивної обставини не міг знати про проведення позачергових загальних зборів.

Акціонерне товариство розмістило інформацію про проведення позачергових загальних зборів учасників та про інформацію про повідомлення акціонерів щодо нього на власному веб-сайті. Позивачем не надано доказів на підтвердження позовних вимог, лиш власні твердження. Також матеріали справи не містять доказів, які б свідчили про звернення позивача до банку із повідомленням про отримання від нього порожнього поштового конверту та вимогою надати пояснення щодо даних обставин.

Також не доведено, що конверт був порожнім. Тому, суд, зважаючи на наявні обставини справи та відсутність достатньої доказової бази, відмовив у задоволенні позову.

Тому, можна стверджувати, що новела стосовно опису вкладу поштового повідомлення має позитивні риси як для учасника, так і для органу, що інформує про організаційні моменти загальних зборів. Це є своєрідною гарантією для кожного із зазначених суб'єктів. Для учасника – бути належним чином повідомленим про проведення зборів, для виконавчого органу – доказ належного виконання обов'язків та гарантія від зловживання учасниками (неправдиві відомості про неповідомлення).

До того ж не дозволено відступати від положення щодо повідомлення поштою, адже як зазначено Вищим господарським судом України у №4 «Про деякі питання практики вирішення спорів, що виникають з корпоративних правовідносин» від 26 лютого 2016 «телефонне повідомлення про дату, час та місце проведення загальних зборів учасників товариства є неналежним доказом такого повідомлення. Роздрукування телефонних переговорів, надані операторами зв'язку, лиш підтверджують факт з'єднання двох абонентів телефонного зв'язку певної тривалості» [11]. Тобто, можна стверджувати, що корпоративне законодавство не надає альтернативи у реалізації такої підготовчої дії для проведення загальних зборів як повідомлення.

Аналізуючи судову практику, можна знайти рішення, у яких учасник звертається до суду з даним позовом без достатніх підстав.

Однією з таких «підстав» є збільшення розміру статутного капіталу товариства як порушення корпоративних прав його учасника (учасників).

Так, у справі №907/552/18 позивач обґрунтовував свої позовні вимоги щодо скасування рішення загальних зборів щодо збільшення розміру статутного капіталу ТОВ, виходячи з положень ст. 15 ЗУ «Про ТОВ і ТДВ» вважає, що у випадку не внесення додаткового вкладу до статутного капіталу загальні збори товариства матимуть право прийняти рішення про виключення його зі складу учасників товариства. Наголосив, що в оспорюваному ним рішенні не зазначено коефіцієнт відношення суми збільшення до розміру частки кожного учасника у статутному капіталі товариства, і тим самим порушено імперативну вимогу ч. 3 ст. 18 ЗУ «Про ТОВ і ТДВ». Саме з наведених причин вважає його незаконним, таким, що порушує права і законні інтереси позивача а тому підлягає визнанню недійсним.

Тому, те, що в рішенні зборів учасників не було детально описано дотримання такого алгоритму відношення суми збільшення до розміру частки кожного учасника у статутному капіталі в будь-якому разі не може порушувати права позивача та не свідчить про те, що рішення суперечить приписам законодавства. Тому, судом було відмовлено у задоволенні позову [9].

Іншим прикладом визнання рішення загальних зборів учасників товариства недійсними є порушення порядку скликання та кворуму. Для аналізу наведеної підстави пропонуємо справу № 904/2380/18, згідно з якою учасника за рішенням зборів було незаконно виключено зі складу товариства з обмеженою відповідальністю, здійснено перерозподіл часток та затверджено редакцію статуту.

За доводами Позивача, оскаржувані рішення прийняті з порушенням вимог чинного законодавства в частині недотримання порядку скликання зборів (неповідомлення) та відсутність кворуму, а прийняті ними рішення про виключення Позивача зі складу учасників товариства, є протизаконними, оскільки не існує жодних зафіксованих підтверджень систематичного невиконання Позивачем своїх обов'язків як учасника товариства та перешкоджання Позивачем досягненню товариством його цілей.

Відповідач подав відзив на позовну заяву, за змістом якого проти позову заперечував, посилаючись на те, що твердження Позивача щодо його неналежного повідомлення про

проведення зборів спростовуються відповідними поштовими повідомленнями, копії яких долучені ним до відзиву на позовну заяву. Крім того, на думку Відповідача наявність під час проведення зборів кворуму підтверджується підписами голови та секретаря зборів та не спростована Позивачем.

Задовольняючи позов, суд взяв до уваги важливу обставину, а саме існування безумовних підстав для визнання недійсними оскаржуваних рішень - відсутність кворуму (про що зазначалось вище) [10]. Тобто, як бачимо на прикладі цього рішення, навіть якщо і наявні докази систематичного невиконання обов'язків одним із учасників, встановлений законом порядок має бути обов'язково дотриманий. Вважаємо, що це є цілком логічним та доцільним, оскільки, «систематичність» (як і «поважність») - оціночне поняття. Якщо наявна «систематичність невиконання обов'язку» (як у даному випадку), то критерії її визначення мають бути прописані у локальному акті. Однак закон все рівно залишається пріоритетнішим, ніж акт локальної дії. Тому, відсутність кворуму для прийняття рішення – абсолютна підстава для визнання рішення недійсним.

Також, можна стверджувати, що такий спеціальний спосіб захисту корпоративних прав учасників товариства як визнання рішень загальних зборів недійсними є похідним від основних способів захисту, що передбачені, зокрема ЦКУ, та закріплюються в установчих документах відповідної юридичної особи.

Не лише порушення порядку проведення загальних зборів та прийняття відповідних рішень є підставою для оскарження таких дій/рішень. Верховний Суд України в листі від 1.08.2007 року роз'яснив, що порушенням є і відсутність можливості акціонера надіслати пропозиції щодо проведення загальних зборів, підготуватись належним чином до їх проведення, зареєструватися для участі.

Крім того, судовій практиці відомі випадки, коли суд залишає чинним оскаржуване рішення, якщо голосування учасника або акціонера не могло вплинути на результати голосування, допущені порушення не є істотними і рішенням не завдало йому збитків, але для відмови в такому позові обов'язково має бути сукупність указаних обставин [13, с. 132].

Однак, не слід забувати про критерії суб'єктивізму та оціночності, адже, навіть за наявності цих трьох обставин суд може визнати рішення зборів недійсним. У літературі зустрічаються пропозиції закріплення на рівні закону положення, за яким при наявності трьох (указаних вище) обставин рішення загальних зборів не може бути визнане незаконним [12, с. 39]. Я повністю погоджуюся з позицією автора, оскільки, учасники можуть зловживати своїми правами та не бути присутніми на загальних зборах без поважних причин, або «створити» навмисно собі такі причини. Прояви зловживання, а також недобросовісності, можуть бути різними, наприклад, протистояння таким способом (не присутністю на зборах) прийняттю рішення про укладення важливого для компанії договору, тобто дії учасника не в інтересах товариства, учасником якого він є.

Висновки. Відтак, визнання рішення загальних зборів товариства недійсними є доволі ефективним способом захисту порушених корпоративних прав учасників. Однак його законодавче врегулювання потребує суттєвого вдосконалення, в тому числі з врахуванням

позицій вищих судових інстанцій та наявних теоретичних напрацювань.

Тож, основними проблемами при визнанні рішень загальних зборів недійсними є такі:

- не визначеність часових рамок (меж) щодо оскарження таких рішень, а також відсутнє положення про можливість поновлення такого строку (слід звертатись до ЦКУ);

- відсутність у законодавстві хоча б орієнтовного переліку критерія поважності пропуску строків позовної давності;

- не визначеність переліку підстав для визнання рішень загальних зборів недійсними;

Крім проблемних аспектів, необхідно виділити і позитивний, а саме: новелу господарського законодавства щодо опису вкладення повідомлення про проведення зборів як гарантію для учасника та відповідного органу.

Список використаних джерел:

1. Зудіхін О.В. Цивільно-правовий захист корпоративних прав учасників господарських товариств: дисертація: 12.00.03. Одеса: Національний університет «Одеська юридична академія». 2011. 183 с.
2. Про господарські товариства: Закон України від 19.09.91 № 1577-ХІІ. *Відомості Верховної Ради*. 1991. № 49. Ст. 683.
3. Про товариства із обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України від 06.02.18. № 13. *Відомості Верховної Ради*. 2018. №13. ст. 69.
4. Цивільний кодекс України від 16.01.03. № 436-IV. *Офіційний вісник України*. 2003. № 11. Ст. 461.
5. Про акціонерні товариства: Закон України від 17.09.08 № 514-VI. *Відомості Верховної Ради*. 2008. №50-51. ст. 384.
6. Сліпенчук Н.А. Проблемні питання щодо визнання недійсними рішень загальних зборів учасників товариства. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. 2013. №. 33. С. 161-170. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apvchzu_2013_33_20.
7. Рішення Господарського суду Рівненської області. Судове рішення від 27.10.18. №918/618/18. 27.10.18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78230812>.
8. Про практику розгляду судами корпоративних спорів. Постанова Пленуму Верховного суду України від 24.10.08. № 13. 24.10.08. URL: <https://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0013700-08>.
9. Рішення Господарського суду Закарпатської області. Судове рішення від 20.12.18. №907/552/18. 20.12.18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/79009345>.
10. Рішення Господарського суду Дніпропетровської області. Судове рішення від 08.10.18. №904/2380/18. 08.10.18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/77182698>.

11. Про деякі питання практики вирішення спорів, що виникають з корпоративних правовідносин. Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 26.02.16. № 4. 26.02.16. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004600-16>.

12. Жорнокуй В.Г. Деякі питання захисту права участі в управлінні господарським товариством. *Право та інновації. Науково-практичне видання*. м. Харків. 2017. №3(19). С. 36-42.

References:

1. Zudikhin O.V. Tsyvilno-pravovyi zakhyst korporatyvnykh prav uchashnykh hospodarskykh tovarystv: dysertatsiia: 12.00.03. Odesa: Natsionalnyi universytet "Odeska yurydychna akademiia". 2011. 183 s.

2. Pro hospodarski tovarystva: Zakon Ukrainy vid 19.09.91 № 1577-XII. *Vidomosti Verkhovnoi Rady*. 1991. № 49. St. 683.

3. Pro tovarystva iz obmezhenoiu ta dodatkovoiu vidpovidalnistiu: Zakon Ukrainy vid 06.02.18. № 13. *Vidomosti Verkhovnoi Rady*. 2018. №13. st. 69.

4. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy vid 16.01.03. № 436-IV. *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*. 2003. № 11. St. 461.

5. Pro aktsionerni tovarystva: Zakon Ukrainy vid 17.09.08 № 514-VI. *Vidomosti Verkhovnoi Rady*. 2008. №50-51. st. 384.

6. Slipenchuk N.A. Problemni pytannia shchodo vyznannia nediisnymy rishen zahalnykh zboriv uchashnykh tovarystva. *Aktualni problemy vdoskonalennia chynnoho zakonodavstva Ukrainy*. 2013. №. 33. S. 161-170. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apvchzu_2013_33_20.

7. Rishennia Hospodarskoho sudu Rivnenskoï oblasti. Sudove rishennia vid 27.10.18. №918/618/18. 27.10.18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78230812>.

8. Pro praktyku rozghliadu sudamy korporatyvnykh sporiv. Postanova Plenumu Verkhovnoho sudu Ukrainy vid 24.10.08. № 13. 24.10.08. URL: <https://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0013700-08>.

9. Rishennia Hospodarskoho sudu Zakarpatskoï oblasti. Sudove rishennia vid 20.12.18. №907/552/18. 20.12.18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/79009345>.

10. Rishennia Hospodarskoho sudu Dnipropetrovskoï oblasti. Sudove rishennia vid 08.10.18. №904/2380/18. 08.10.18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/77182698>.

11. Pro deiaki pytannia praktyky vyrishennia sporiv, shcho vynykaiut z korporatyvnykh pravovidnosyn. Postanova Plenumu Vyshchoho hospodarskoho sudu Ukrainy vid 26.02.16. № 4. 26.02.16. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004600-16>.

12. Zhornokui V.H. Deiaki pytannia zakhystu prava uchasti v upravlinni hospodarskym tovarystvom. *Pravo ta innovatsii. Naukovo-praktychne vydannia*. m. Kharkiv. 2017. №3(19). S. 36-42.